

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Завдання до самостійної роботи
з навчальної дисципліни
"ДЕРЖАВНЕ ТА РЕГІОНАЛЬНЕ
УПРАВЛІННЯ"**

**для студентів напряму підготовки
6.030601 "Менеджмент"
денної форми навчання**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016**

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту.
Протокол № 8 від 20.01.2016 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: Л. А. Слюсарєва
І. М. Козлова

Завдання до самостійної роботи з навчальної дисципліни 3-13 "Державне та регіональне управління" для студентів напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент" денної форми навчання : [Електронне видання] / уклад. Л. А. Слюсарєва, І. М. Козлова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 50 с.

Подано питання для самостійного опрацювання, які необхідно розглянути в межах кожної теми навчальної дисципліни, завдання для самоконтролю знань, тестові завдання та контрольні запитання для самодіагностики. Запропоновано завдання у вигляді кросвордів, вирішення яких дозволить студентам закріпити отримані теоретичні знання.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент" денної форми навчання.

Вступ

Викладання навчальної дисципліни "Державне та регіональне управління" є частиною підготовки бакалаврів напряму підготовки "Менеджмент".

Основною метою цієї навчальної дисципліни є формування у студентів спеціальних знань у галузі управління на національному та регіональному рівнях, набуття ними вмінь та формування компетентностей, необхідних для виконання функцій щодо реалізації повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування.

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів із додатковою науково-економічною літературою, періодичною та статистичною інформацією, законами та нормативними актами України тощо. Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. У ході самостійної роботи студент має можливість розвинути пізнавальні та виконавчі здібності, пам'ять, самостійне мислення, наполегливість та виробити вміння самостійно здобувати знання. Під час виконання завдань для самостійної роботи найкраще проявляються індивідуальні особливості студента, його здібності та нахили.

Завдання до самостійної роботи з дисципліни подаються з метою закріплення теоретичних знань та практичних навичок, які студенти отримують під час аудиторних занять: лекційних та семінарських, а також для формування певних компетенцій, які стануть їм у нагоді в майбутній професійній діяльності.

Час, відведений на самостійну роботу студентів за дисципліною, регламентується навчальним планом. Обсяг самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни "Державне та регіональне управління", а її зміст – завданнями до самостійної роботи студентів, а також рекомендаціями викладача.

Завдання до самостійної роботи з навчальної дисципліни "Державне та регіональне управління" є складовою частиною її методичного забезпечення та включають: питання для самостійного опрацювання, завдання для самоконтролю знань, контрольні запитання для самодіагностики та тести для перевірки знань, які студент розв'язує самостійно під час аудиторної або позааудиторної роботи, а також теми для написання есе за модулями навчальної дисципліни.

Основними видами самостійної роботи студентів за навчальною дисципліною "Державне та регіональне управління" є:

1. Пошук, підбір та огляд літературних джерел та інформації з мережі Інтернет за окремими питаннями, які не розглядаються на лекційних заняттях.

2. Підготовка до практичних (семінарських) занять.

3. Підготовка до поточного та підсумкового контролю.

4. Написання есе.

5. Виконання домашніх завдань.

Шляхом опрацювання додаткових літературних джерел щодо питань, винесених на самостійне вивчення, студенти поглиблюють знання з навчальної дисципліни. У межах кожної теми наведені тестові завдання, які дають змогу здійснити контроль знань студентів.

Завдання для самоконтролю знань наведені для кожної з тем навчальної дисципліни. Вони сформульовані таким чином, щоб у процесі їх виконання у студентів формувалися професійні компетенції (предметні, аналітичні, системні тощо), які вони будуть застосовувати у майбутній професійній діяльності на робочому місці. Деякі з цих завдань студенти виконують самостійно на практичних заняттях, а інші – в позааудиторний час у якості домашніх завдань (перелік таких завдань визначається викладачем окремо для кожної академічної групи). Кількість домашніх завдань згідно робочої програми навчальної дисципліни "Державне та регіональне управління" становить три.

Окрім основних видів самостійної роботи студентів таких, як обробка та закріплення лекційного матеріалу, підготовка доповідей до семінарських занять й опрацювання питань, що не розглянуті на лекційних заняттях, написання есе, виконання домашніх робіт і підготовка до написання контрольних робіт запропоновано розв'язання кросвордів за модулями навчальної дисципліни.

1. Перелік питань для самостійного опрацювання

Перелік питань для самостійного поглибленого опрацювання за модулями та темами навчальної дисципліни наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Перелік питань для самостійного опрацювання

Теми навчальної дисципліни	Питання для самостійного опрацювання студентами
1	2
Змістовий модуль 1	
Теоретико-методологічні засади державного та регіонального управління	
Тема 1. Основи теорії державного управління	Соціальні, політичні та економічні аспекти державного управління. Ознаки державного управління як системного суспільного явища. Порівняльний аналіз основних теорій державного управління. Еволюція дослідження предмета державного та регіонального управління. Державне та регіональне управління як наука та мистецтво
Тема 2. Державна влада та державне управління	Сучасна держава: сутність та основні риси. Державна влада як складова механізму державного управління. Класифікація функцій державного управління. Необхідність та доцільність виділення рівнів державного управління. Порівняльний аналіз цілей і функцій державного та регіонального управління. Переваги та недоліки використання методів менеджменту в державному управлінні. Порівняльний аналіз унітарної та федеративної організації державного управління. Проблеми взаємодії центральних, регіональних і місцевих органів управління у провідних країнах світу
Тема 3. Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку	Необхідність і доцільність державного регулювання економіки. Засоби впливу держави на розвиток виробництва, сфери обігу та торгівлі. Основні завдання соціальної політики держави. Система соціального захисту вразливих верств населення: сутність та етапи формування. Політика держави: види, цілі, принципи формування та інструменти реалізації. Вплив держави на формування молодіжної політики, розвиток науки, освіти, культури, туризму, спорту, охорони здоров'я. Державне управління та формування суспільної свідомості
Тема 5. Державне управління на регіональному рівні	Специфіка державного управління на регіональному рівні. Роль місцевого самоврядування у розвитку регіону. Вплив органів державної влади на розвиток виробництва, сфери обігу та торгівлі в регіоні, вдосконалення його інфраструктури. Роль місцевих бюджетів у розвитку регіону. Особливості функціонування та управління територіями зі спеціальним статусом. Переваги та недоліки централізованої та децентралізованої державної влади

1	2
Змістовий модуль 2 Менеджмент органів державної влади	
<p>Тема 6. Система органів державної влади в Україні: конституційні основи їх функціонування, роль в управлінні</p>	<p>Становлення та розвиток державного управління в Україні. Місце та роль інституту Президента в системі органів державної влади в Україні. Сутність субординації, координації та реординації в державному управлінні. Розподіл повноважень між центральними та регіональними органами виконавчої влади. Місце органів місцевого самоврядування в системі органів державної влади в Україні</p>
<p>Тема 7. Центральні органи виконавчої влади в Україні</p>	<p>Функціонування центральних органів виконавчої влади, їх компетенції. Роль Кабінету Міністрів України в державному управлінні. Розподіл повноважень між членами Кабінету Міністрів. Характеристика повноважень Секретаріату Кабінету Міністрів України. Види інших центральних органів виконавчої влади: їх статус і функції. Права, компетенція та функції територіальних органів центральних органів виконавчої влади</p>
<p>Тема 8. Регіональні органи державного управління</p>	<p>Місцеві державні адміністрації як елемент системи державного управління. Вертикальні та горизонтальні зв'язки місцевих державних адміністрацій. Факультативні територіальні одиниці: особливості управління, завдання та перспективи розвитку в Україні</p>
<p>Тема 9. Міське самоврядування та його особлива роль у державному управлінні</p>	<p>Історичні передумови розвитку місцевого самоврядування в Україні. Основні елементи системи місцевого самоврядування: територіальна громада, представницькі та виконавчі органи місцевого самоврядування, посадові особи. Порівняльний аналіз різних форм добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування. Роль Європейської Хартії місцевого самоврядування в процесі розвитку інституту місцевого самоврядування в Україні. Основні форми взаємовідносин громадян і органів державного управління</p>
<p>Тема 11. Державна служба в Україні</p>	<p>Порівняльний аналіз видів державної служби. Організація державної служби в Україні. Правовий статус та класифікація посад державних службовців. Державна кадрова політика. Сутність атестації державних службовців. Система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців. Специфіка бюрократії в українському державному управлінні</p>
<p>Тема 12. Ефективність державного управління. Державний контроль у сфері виконавчої влади</p>	<p>Визначення ефективності державного управління в Україні та інших країнах світу. Характеристика критеріїв ефективності державного управління. Ефективність діяльності управлінських органів і посадових осіб. Порівняльний аналіз різних видів контролю за діяльністю органів виконавчої влади: парламентського контролю, прокурорського нагляду, судового контролю, адміністративного нагляду міліції. Різновиди громадського контролю за діяльністю органів державної влади</p>

1	2
<p>Тема 13. Відносини органів публічної влади в системі управління</p>	<p>Характеристика напрямів взаємодії центральних та регіональних органів державної влади та органів місцевого самоврядування з трудовими колективами, підприємствами, установами й організаціями, судовими та правоохоронними органами. Правове регулювання державних та адміністративних послуги з боку органів виконавчої влади. Роль громадськості в управлінні державними і суспільними справами та контролі за функціонуванням органів влади</p>
<p>Тема 14. Розвиток системи державного та регіонального управління</p>	<p>Вплив трансформаційних та глобалізаційних процесів на державне та регіональне управління в Україні. Передумови реформування системи державного управління відповідно до стандартів публічного адміністрування, прийнятих в Європейському Союзі та країнах розвинутої демократії. Характеристика базових форм децентралізації управління. Забезпечення протидії корупції в органах державної влади та органах місцевого самоврядування</p>

2. Завдання для самоконтролю знань, контрольні запитання для самодіагностики і тестові завдання для перевірки знань за темами

Тема 1. Основи теорії державного управління

Завдання для самоконтролю знань

Завдання 1. Дайте визначення поняттю "державне управління". Охарактеризуйте основні специфічні риси державного управління.

Завдання 2. Дайте характеристику основних теорій та шкіл управління, вкажіть їх переваги та недоліки. Заповніть табл. 2.

Таблиця 2

Характеристика основних теорій та шкіл управління

Назва школи (теорії)	Основні положення	Переваги	Недоліки

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте соціальну природу поняття "державне управління".
2. У чому полягає мета державного управління?
3. Назвіть об'єкт і предмет державного та регіонального управління.
4. Перелічіть ознаки державного управління.
5. Для чого необхідний адміністративно-територіальний поділ країни?
6. Які основні теорії державного управління ви знаєте? Охарактеризуйте їх.
7. Які етапи охоплює еволюція теорій про роль держави в розвитку економіки країни?
8. Яке місце посідає дисципліна "Державне та регіональне управління" у системі суспільних наук?
9. Чи схожі методи державного та регіонального управління з методами менеджменту? Охарактеризуйте їх.
10. У чому полягає мистецтво державного управління?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Державне управління є:
  - а) окремим підвидом виконавчої діяльності;
  - б) видом державної діяльності, основним призначенням якої є здійснення виконавчої та законодавчої влади;
  - в) допоміжним видом державної діяльності, яка має організуючий, виконавчо-розпорядчий, підзаконний характер;
  - г) самостійним видом державної діяльності, яка має організуючий, виконавчо-розпорядчий, підзаконний характер.
2. Специфіка державного управління полягає в тому, що воно:
  - а) спирається на владу, здатну до примусу;
  - б) поширює свій вплив на все суспільство;
  - в) в обов'язковому порядку має властивість системності;
  - г) усі відповіді правильні.
3. Державне управління здійснюється:
  - а) особливою групою державних органів;
  - б) Президентом України;
  - в) Верховною Радою України;
  - г) Кабінетом Міністрів України.

4. Основним призначенням державного управління є:
- а) прийняття законів;
  - б) здійснення виконавчої діяльності;
  - в) забезпечення функціонування громадських об'єднань;
  - г) забезпечення функціонування політичних партій.

5. Професіоналізм у сфері державного управління є характерним для такого підходу:

- а) теорія людських відносин;
- б) теорія вдоволення;
- в) теорія бюрократії;
- г) процесуальні теорії.

Тема 2. Державна влада та державне управління

Завдання для самоконтролю знань

Завдання 1. Визначте сутність державного управління на сучасному етапі. Охарактеризуйте основні принципи державного управління, механізми їх прояву і використання.

Завдання 2. Наведіть приклади використання зарубіжного досвіду державного управління у вітчизняній практиці.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. У чому полягає сутність сучасної держави?
2. Перелічіть та охарактеризуйте основні риси держави.
3. Які особливості державної влади ви знаєте? Надайте їм характеристику.
4. Перелічіть та розкрийте суть основних функцій державного управління.
5. Які основні проблеми існують на сьогодні в реалізації функцій в державному управлінні?
6. Надайте порівняльну характеристику рівням державного управління.
7. На яких принципах ґрунтується державне управління?
8. Перелічіть переваги та недоліки організаційно-розпорядчих (адміністративних) методів державного управління.

9. Порівняйте соціально-психологічні та неформальні методи державного управління.

10. Укажіть переваги та недоліки унітарної та федеративної організації державного управління.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Ознака, яка відрізняє державу від інших політичних організацій суспільства:

а) видання загальнообов'язкових нормативних правових актів, наявність суверенітету;

б) володіння засобами виробництва;

в) взаємодія з міжнародними організаціями;

г) виконання внутрішніх та зовнішніх функцій.

2. Державна влада має таку ознаку:

а) заснована на соціальній та матеріальній рівності;

б) спирається на авторитет органів державної влади;

в) здійснюється через систему державних органів;

г) усі відповіді правильні.

3. Класичний (арифметичний) підхід до визначення сутності держави базується на:

а) концепції держави-арбітра;

б) трьох ознаках держави: територія, населення, публічна влада;

в) боговстановленості державної влади;

г) ідеях класової держави.

4. Серед принципів державного управління є:

а) принцип законності;

б) принцип презумпції невинуватості;

в) принцип рівності сторін;

г) принцип рівності перед законом та судом.

5. До числа принципів державного управління не належить:

а) принцип законності;

б) принцип верховенства права;

в) принцип гласності;

г) принцип рівності перед законом та судом.

Тема 3. Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку

Завдання для самоконтролю знань

Завдання 1. Охарактеризуйте основні завдання державного управління економікою. Наведіть приклади.

Завдання 2. Використовуючи інформацію з мережі Internet наведіть приклади розміру ВВП на душу населення в різних країнах світу у 2014 – 2015 роках. Зробіть висновки.

Завдання 3. За даними офіційної статистики [23] визначте динаміку зміни величини прожиткового мінімуму, заповніть табл. 3. Проаналізуйте отримані дані. Для спрощення розрахунків величину прожиткового рівня за рік необхідно усереднити.

Таблиця 3

Динаміка зміни величини прожиткового мінімуму

Показники	Роки									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Середньорічна величина прожиткового мінімуму, грн										
Індекс зростання прожиткового мінімуму до попереднього року										
Приріст прожиткового мінімуму до попереднього року, %										

Контрольні запитання для самодіагностики

1. У чому полягає мета державного регулювання економіки?
2. Чим обумовлена необхідність втручання держави в економіку?
3. Яку роль відіграє держава у розвитку підприємництва?
4. Які засоби впливу з боку держави на розвиток промислового та сільськогосподарського виробництва ви знаєте?
5. Які засоби впливу з боку держави на розвиток торгівлі Ви знаєте?

6. Що є соціальною політикою держави?
7. У чому полягає обов'язок держави щодо вразливих верств населення?
8. Яким чином у державі має формуватися система соціального захисту?
9. Які елементи соціальної інфраструктури має розвивати держава?
10. Охарактеризуйте політику як науку, мистецтво та вид діяльності.
11. Які інструменти реалізації політики держави існують?
12. Поясніть взаємозв'язок державного управління та національної безпеки.
13. У чому полягає специфіка державного управління в сфері культури?
14. Які особливості державного управління в сфері охорони здоров'я?
15. Яким чином держава здійснює вплив на формування суспільної свідомості?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Відповідно до Конституції України зміст і спрямованість діяльності держави визначаються:
  - а) правами і свободами людини та їх гарантіями;
  - б) економічним і соціальним станом держави;
  - в) конкурентоспроможністю держави на світовому ринку;
  - г) економічним та соціальним станом держави та населення країни.
2. Необхідність втручання держави в економіку зумовлена:
  - а) створенням умов для ефективного функціонування ринкового механізму;
  - б) захистом національних інтересів на світовому ринку;
  - в) вирішенням проблем, які ринковий механізм вирішити не може або вирішує їх погано;
  - г) усі відповіді правильні.
3. До органів, що здійснюють державне управління економікою, належить:
  - а) Міністерство внутрішніх справ України;
  - б) Адміністрація Державної прикордонної служби України;

- в) Міністерство фінансів України;
- г) Вища рада юстиції.

4. Склад мінімального споживчого кошика затверджується:

- а) Верховною Радою;
- б) Кабінетом Міністрів;
- в) Прем'єр-міністром;
- г) Президентом.

5. До складу Ради національної безпеки та оборони України за посадою не входить:

- а) міністр оборони;
- б) міністр закордонних справ;
- в) міністр енергетики;
- г) прем'єр-міністр.

Тема 4. Роль різних гілок влади у процесі державного управління

Завдання для самоконтролю знань

Завдання 1. Охарактеризуйте особливості конституційної моделі державного управління в Україні.

Завдання 2. Дайте характеристику основних функцій та повноважень виконавчої влади в Україні. Схематично зобразіть структуру Кабінету Міністрів України та його апарату.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Які складові входять до системи органів публічної влади?
2. Яку роль відіграє законодавча влада в системі державного управління?
3. Що є головним законодавчим органом в Україні?
4. Порівняйте склад і структуру парламенту України та будь-якої іншої європейської країни.
5. Яким чином співвідносяться між собою державне управління та виконавча влада?
6. Яку роль відіграє виконавча влада в системі державного управління?

7. Які види органів виконавчої влади ви знаєте?
8. Хто очолює уряд України?
9. Яка роль належить судовій владі в системі державного управління?
10. Які два види судів діють в Україні?
11. У чому полягає основне завдання Конституційного Суду України?
12. Скільки суддів входить до складу Конституційного Суду України?
13. Які справи розглядаються в апеляційних судах?
14. Які державні органи включені до системи "стримувань та противаг"?
15. У якому офіційному документі прописана система "стримувань та противаг"?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Поділ державної влади на законодавчу, виконавчу та судову було сформульовано у:
  - а) Римському праві;
  - б) XIX ст.;
  - в) XX ст.;
  - г) XVIII ст.

2. Самостійна гілка державної влади, органи якої відповідають за підготовку, розробку та прийняття у встановленому порядку законодавчих та інших нормативно-правових актів, що регулюють всі сфери життєдіяльності країни – це:
  - а) судова влада;
  - б) виконавча влада;
  - в) законодавча влада;
  - г) жодної правильної відповіді.

3. Відповідно до Конституції України конституційний склад Верховної Ради України утворює така кількість народних депутатів:
  - а) 450т осіб;
  - б) 300 осіб;
  - в) 250 осіб;
  - г) 275 осіб.

4. Принцип поділу влади доповнюється системою:
  - а) раціональної бюрократії;

- б) стримувань і противаг;
- в) закону та порядку;
- г) усі відповіді правильні.

5. До системи судів загальної юрисдикції не належать такі суди:

- а) адміністративні;
- б) господарські;
- в) товариські;
- г) військові.

Тема 5. Державне управління на регіональному рівні

Завдання для самоконтролю знань

Завдання 1. Охарактеризуйте соціально-економічні відмінності між регіонами України та вкажіть причини їх виникнення.

Завдання 2. Надайте основні показники економічного й соціального розвитку м. Харкова за попередній рік.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте сутність державного управління на регіональному рівні.
2. Які ви знаєте історичні форми управління регіональним розвитком?
3. Дайте визначення поняттю "регіон".
4. Охарактеризуйте основні функції регіонального управління.
5. Яку роль відіграє місцеве самоврядування у розвитку регіону?
6. Які інтереси мають бути узгоджені на регіональному рівні?
7. Що є найважливішою одиницею регіонального управління?
8. Які характерні риси притаманні регіональному управлінню?
9. Охарактеризуйте основні напрями регіонального управління.
10. Розкрийте роль місцевих бюджетів у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіонів.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Основною метою державного управління на регіональному рівні є:
  - а) забезпечення обороноздатності та національної безпеки України;
  - б) стабілізація валютного курсу та зміцнення національної валюти;
  - в) забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів у рамках єдиної держави;

г) створення сприятливих умов для самовідтворення населення країни.

2. Регіональні органи державної виконавчої влади здійснюють:

- а) формування та виконання місцевих бюджетів;
- б) управління об'єктами комунальної власності;
- в) соціальний захист населення;
- г) усі відповіді правильні.

3. Сутність принципу адиціоналізму, розробленого Європейським фондом регіонального розвитку, полягає у тому, що:

- а) вищі суспільні одиниці повинні розв'язувати лише ті проблеми, які не можуть бути вирішені нижчими структурами;
- б) знижується навантаження на національні бюджети і залучаються місцеві ресурси для здійснення регіональних проектів;
- в) активізується співробітництво між суб'єктами регіональної політики задля досягнення поставленої мети;
- г) забезпечується розвиток місцевих ініціатив та відшуковуються додаткові джерела фінансування програм регіонального розвитку.

4. Укажіть основні завдання регіональної політики у сфері соціального розвитку:

- а) забезпечення населення робочими місцями та зниження рівня безробіття;
- б) залучення стратегічних інвесторів;
- в) розвиток експортних та імпортозамінних виробництв;
- г) ефективне використання наявного виробничого потенціалу.

5. Які аспекти економічного механізму необхідні для формування системи управління регіональною економікою:

- а) посилення державного впливу на виробничу діяльність у регіоні;
- б) посилення місцевої влади в управлінні економікою на її території;
- в) відсутність впливу держави та місцевої влади на управління виробництвом у регіоні;
- г) ефективність виробництва та фінансова самодостатність підприємств регіону.

Тема 6. Система органів державної влади в Україні: конституційні основи їх функціонування, роль в управлінні

Завдання для самоконтролю знань

Завдання 1. Заповніть табл. 4, до якої слід внести всю необхідну інформацію щодо особливостей становлення та розвитку державного управління в Україні за такими етапами: Київська Русь, Галицько-Волинська держава, Україна під владою Литви та Польщі, Козацько-гетьманська держава XVII ст., період входження України до складу Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII ст. – 1917 р.), УРСР (грудень 1917 – 1991 рр.), незалежна Україна.

Таблиця 4

Історичний досвід державного управління в Україні

Етапи	Назва держави	Характер державної влади	Органи державної влади	Органи місцевого самоврядування
1	Київська Русь			
2	Галицько-Волинська держава			
3	Україна під владою Литви та Польщі			
4	Козацько-гетьманська держава XVII ст.			
5	період входження України до складу Російської та Австрійської імперій (к. XVIII ст. – 1917 р.)			
6	УРСР (грудень 1917 – 1991 рр.)			
7	Незалежна Україна			

Завдання 2. На схематичному зображенні системи центральних органів державної влади в Україні (рис. 1) розмістіть пропущені елементи: вищий законодавчий орган країни, вищий виконавчий орган країни, вищий судовий орган країни, міністерства, Президент, інспекції, Верховна Рада, державні комітети, агентства, Конституційний Суд, служби, Центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом, Кабінет Міністрів.

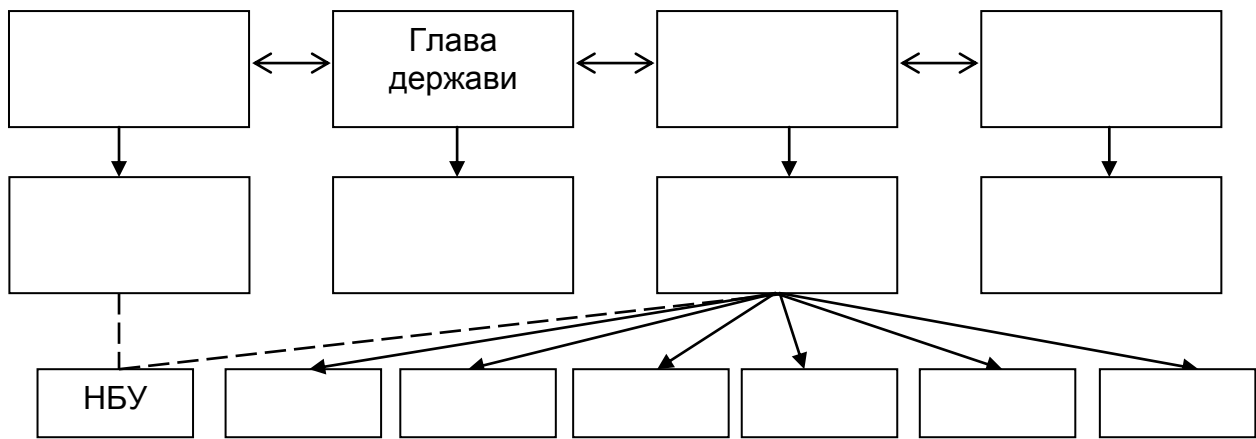

Рис. 1. Взаємозв'язок центральних органів державної влади в Україні

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Перелічіть основні історичні етапи розвитку державного управління в Україні.
2. Що було характерно для державного управління в Київській Русі?
3. Які особливості були притаманні державному управлінню за часів УРСР?
4. Яка модель розподілу влади запропонована в Конституції України?
5. Хто запропонував поділяти державну владу на законодавчу, виконавчу та судову?
6. Яке місце посідає Верховна Рада України в системі органів державної влади в Україні?
7. Яка роль належить Президенту в системі органів державної влади в Україні?
8. Охарактеризуйте управлінські зв'язки між органами виконавчої влади в Україні.
9. Яким чином взаємодіють між собою центральні та регіональні органи виконавчої влади?
10. Які проблеми функціонування місцевого самоврядування в Україні Вам відомі?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Вид зв'язків в організаційній структурі державного управління, що є неправильними:
  - а) персональний;
  - б) субординаційний;

- в) реординаційний;
- г) координаційний.

2. Економічна теорія бюрократії припускає, що державні організації щодо власного бюджету поводяться як:

- а) мінімізатори;
- б) максимізатори;
- в) оптимізатори;
- г) спонсори.

3. У разі передчасного припинення повноважень Президента України виконання його обов'язків тимчасово покладаються на:

- а) віце-президента;
- б) Голову Конституційного Суду України;
- в) Прем'єр-міністра;
- г) Голову Верховної Ради.

4. Президент України на основі та на виконання Конституції і законів України видає:

- а) укази та розпорядження;
- б) інструкції та накази;
- в) директиви;
- г) ухвали.

5. Територіальний рівень системи органів виконавчої влади в Україні включає (оберіть найбільш повне визначення):

а) міністерства, державні служби, центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом;

б) обласні, районні, міські державні адміністрації; територіальні органи (підрозділи) міністерств та інших центральних органів виконавчої влади;

в) територіальні громади; сільські, селищні, міські ради; сільські, селищні, міські голови; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; районні (обласні) ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; органи самоорганізації населення;

г) обласні, районні, Київська міська державна адміністрація.

Тема 7. Центральні органи виконавчої влади в Україні

Завдання для самоконтролю знань

Завдання 1. Використовуючи інформацію з єдиного веб-порталу органів виконавчої влади України [20], заповніть рис. 2 даними (прізвище, ім'я, по батькові людини, яка обіймає відповідну посаду), актуальними на дату виконання завдання.

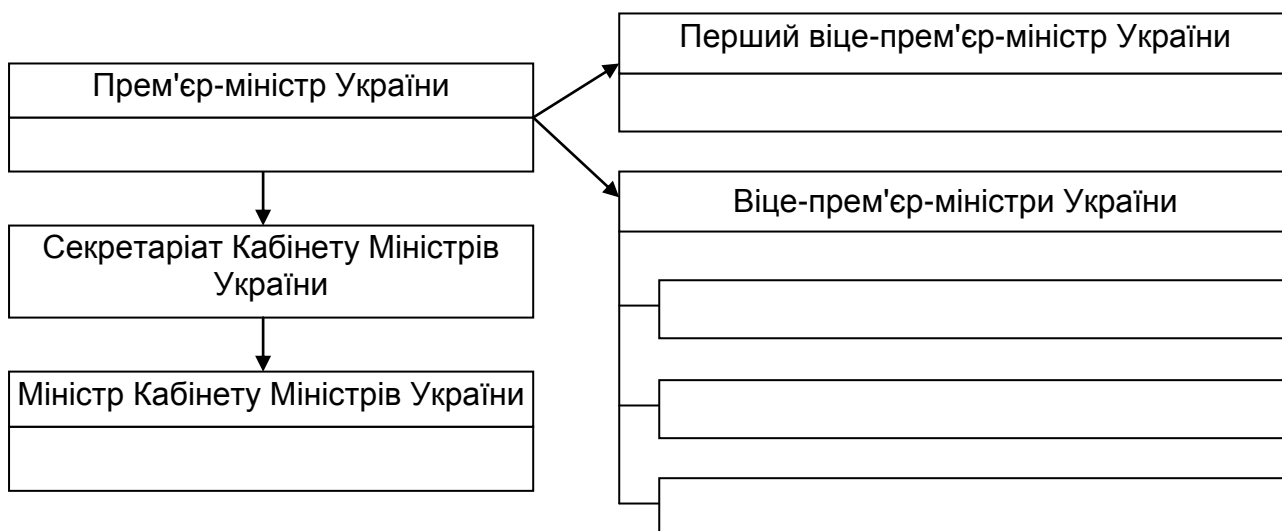

Рис. 2. Ключові посадові особи Кабінету Міністрів України

Завдання 2. Розкрийте призначення та функції таких Центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом:

1. Антимонопольний комітет України;
2. Фонд державного майна України;
3. Національне агентство України з питань державної служби;
4. Національне агентство з питань запобігання корупції.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Які нормативно-правові акти визначають правовий статус Центральних органів виконавчої влади в Україні?
2. Що належить до компетенції Центральних органів виконавчої влади?
3. Охарактеризуйте структуру Кабінету Міністрів України.
4. У чому полягають обов'язки Секретаріату Кабінету міністрів України?
5. Хто такий міністр Кабінету Міністрів України? У чому полягають його обов'язки?
6. Хто назначає Прем'єр-міністра України?
7. Хто має право звільнити з посади Прем'єр-міністра України?

8. Що належить до повноважень державних служб? Наведіть приклади державних служб України.

9. Які обов'язки виконують державні агентства в Україні?

10. Наведіть приклади державних інспекцій України та розкрийте характер їх діяльності.

11. Що таке резолюція недовіри Кабінету Міністрів і які наслідки має її прийняття?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Вищим органом у системі органів виконавчої влади є:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом;
- в) Конституційний Суд України;
- г) Верховна Рада України.

2. Посади Прем'єр-міністра України, першого віце-прем'єр-міністра, віце-прем'єр-міністрів, міністрів за характером повноважень і порядком призначення та звільнення належать до такої категорії посад:

- а) службовці вищих органів державної влади;
- б) державні службовці;
- в) політичні посади;
- г) депутати.

3. Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає:

- а) інструкції;
- б) накази;
- в) доручення;
- г) постанови та розпорядження.

4. Програму діяльності Кабінету Міністрів України розглядає:

- а) народ України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Президент України;
- г) Верховний Суд України.

5. Якщо більшість функцій центрального органу виконавчої влади складають функції з надання адміністративних послуг фізичним і юридичним особам, то центральний орган виконавчої влади утворюється як:

- а) інспекція;
- б) агентство;
- в) служба;
- г) центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Тема 8. Регіональні органи державного управління

Завдання для самоконтролю знань

Завдання 1. На схематичному зображенні організаційної структури обласної державної адміністрації (рис. 3) розмістіть пропущені елементи: секретар обласної державної адміністрації; заступник голови обласної державної адміністрації; управління, відділи; обслуговуючі підрозділи; голова обласної державної адміністрації (політичний діяч).

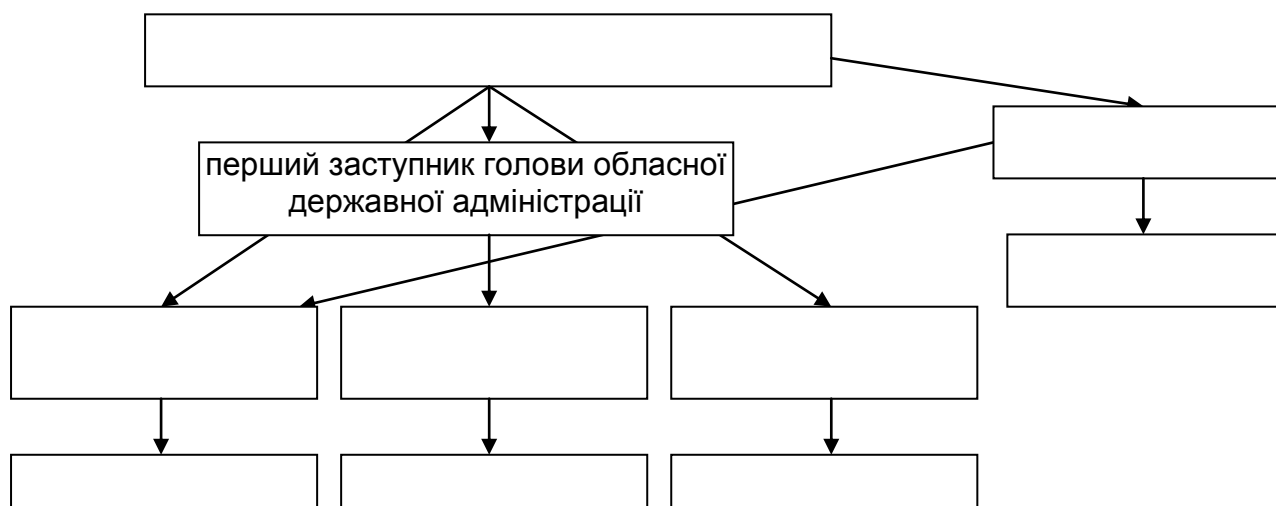

Рис. 3. Схема організаційної структури обласної державної адміністрації

Завдання 2. Розкрийте сутність факультативних територіальних одиниць, охарактеризуйте їх види та особливості управління ними в Україні.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Що належить до компетенції місцевих державних адміністрацій?
2. Хто очолює місцеві державні адміністрації? Які обов'язки виконує ця людина?
3. Розкрийте суть системи подвійного підпорядкування місцевих державних адміністрацій.
4. Чи є структура місцевих державних адміністрацій в різних регіонах України ідентичною?

5. Хто визначає структуру місцевих державних адміністрацій?
6. За рахунок яких коштів фінансується діяльність місцевих державних адміністрацій?
7. Хто має право призначати на посаду та звільняти з посади Голову місцевої державної адміністрації?
8. Які функції виконують Голови місцевих державних адміністрацій?
9. Що належить до об'єктів управління з боку місцевих державних адміністрацій?
10. З якими органами влади будують відносини місцеві державні адміністрації в системі вертикальних та горизонтальних зв'язків?
11. Дайте визначення поняття "факультативна територіальна одиниця".
12. Які особливості притаманні діяльності територій зі спеціальним статусом?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Які органи виконавчої влади знаходяться в системі подвійного підпорядкування:
  - а) Кабінет Міністрів України;
  - б) місцеві державні адміністрації;
  - в) міністерства та відомства;
  - г) Антимонопольний комітет України та Фонд державного майна України.

2. Голови місцевих держадміністрацій виконують такі функції:
  - а) законотворчу та правоохоронну;
  - б) організаційно-виконавчу та представницьку;
  - в) внутрішньополітичну та зовнішньополітичну;
  - г) усі відповіді правильні.

3. Місцеві державні адміністрації, реалізуючи свої повноваження в сфері економіки, мають право:
  - а) вносити за погодженням із відповідними органами місцевого самоврядування пропозиції про створення спеціальних (вільних) економічних зон, зміну статусу та території цих зон;
  - б) сприяти діяльності суб'єктів підприємницької діяльності;
  - в) приймати закони;
  - г) усі відповіді правильні.

4. У випадку обрання нового Президента України голови місцевих держадміністрацій:

- а) автоматично звільняються з посади;
- б) подають у відставку наступного дня;
- в) продовжують здійснювати свої повноваження до призначення нових голів;
- г) зобов'язані взяти відпустку за власний рахунок на 14 днів.

5. Гранична чисельність, фонд оплати праці працівників і витрати на утримання місцевих держадміністрацій та їх апаратів встановлюються:

- а) Верховною Радою України;
- б) Президентом України;
- в) Конституційним судом України;
- г) Кабінетом Міністрів України.

Тема 9. Місцеве самоврядування та його особлива роль у державному управлінні

Завдання для самоконтролю знань

Завдання 1. Сформулювати відмінності між системою прямого державного управління на місцях і системою місцевого самоврядування. Результати виконання завдання представити в табл. 5.

Таблиця 5

Відмінності між державним управлінням регіонами та системою місцевого самоврядування

Характеристика	Державне управління регіонами	Місцеве самоврядування
Характер впливу держави		
Порядок призначення посадових осіб		
Підконтрольність та підзвітність органів управління		
Наявність бюджетної, господарської та іншої автономії		

Завдання 2. Виконайте порівняльний аналіз п'яти основних систем місцевого самоврядування: романської, германської, британської, американської та скандинавської. Результати аналізу оформіть у вигляді табл. 6.

Основні характеристики систем місцевого самоврядування

Система	Країни-представники	Правові концепції	Норми права	Органи управління
Романська				
Германська				
Британська				
Американська				
Скандинавська				

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Дайте визначення поняттю "місцеве самоврядування".
2. Які чинники впливають на відмінності в побудові систем місцевого самоврядування?
3. У чому полягають основні відмінності між британською та романською системами місцевого врядування?
4. Які основні п'ять макросистем місцевого врядування ви знаєте?
5. На яких принципах базується місцеве самоврядування в Україні?
6. Які рівні місцевого самоврядування існують в Україні?
7. Які елементи охоплює сучасна система місцевого самоврядування в Україні?
8. Охарактеризуйте особливості місцевого самоврядування в Україні.
9. Які повноваження місцевого самоврядування ви знаєте?
10. Перелічіть та охарактеризуйте основні функції місцевого самоврядування в Україні.

Тестові завдання для перевірки знань

1. У якій з наведених країн склався так званий класичний тип місцевого самоврядування:
  - а) Франція;
  - б) Туреччина;
  - в) Велика Британія;
  - г) Німеччина.

2. Система місцевого самоврядування в Україні будується відповідно до:
  - а) адміністративно-територіального поділу;

- б) владних повноважень;
- в) місцевої необхідності;
- г) указу Президента.

3. Територіальна громада – це:

- а) сукупність інститутів, функцією яких є засноване на праві управління життям суспільства на певній території;
- б) жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр;
- в) система особливого типу соціальних інститутів, які утворюють організацію політичної влади;
- г) немає правильної відповіді.

4. В якій з систем місцевого самоврядування місцевим громадам передається максимум соціальних функцій держави:

- а) германській;
- б) британській;
- в) романській;
- г) скандинавській;
- д) американській.

5. Органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених Законом України приймають:

- а) накази;
- б) ухвали;
- в) постанови;
- г) рішення.

Тема 10. Внутрішня організація та управління органу державної влади

Завдання для самоконтролю знань

Завдання 1. Прийняття управлінських рішень в органах державної влади включає три стадії: підготовка рішень, прийняття управлінських рішень та реалізація управлінських рішень. Кожна з перелічених стадій

вміщує певну кількість етапів прийняття рішень: стадія підготовки – 5 етапів; стадія прийняття – 9 етапів; стадія реалізації – 10 етапів. Проаналізуйте перелічені нижче етапи прийняття управлінських рішень та розташуйте їх послідовно в межах кожної з трьох стадій.

Етапи прийняття управлінських рішень в органах державної влади:

1. Надання юридичної сили прийнятому рішенню.
2. Вибір припустимих альтернатив.
3. Деталізація рішення та розроблення організаційних заходів.
4. Оцінка альтернатив особою, яка приймає рішення.
5. Контроль за перебігом виконання рішення.
6. Інформування (звіти) про виконання рішення.
7. Добір виконавців.
8. Прогнозування варіантів подій та майбутніх станів системи.
9. Вибір єдиного управлінського рішення.
10. Погодження проекту рішення.
11. Підбиття підсумків виконання рішення.
12. Узгодження управлінського рішення.
13. Експериментальна перевірка альтернатив.
14. Аналіз проблемної ситуації.
15. Ресурсне забезпечення роботи виконавців управлінського рішення.
16. Інформування про прийняте рішення.
17. Визначення наявності необхідних організаційних передумов для реалізації рішення.
18. Формулювання цілей та їх зіставлення з дійсністю.
19. Оформлення вибраної альтернативи управлінського рішення у вигляді проекту рішення.
20. Попередній вибір кращої альтернативи з розроблених.
21. Доведення рішення до виконавців та їх інструктора (керівника).
22. Обговорення проекту рішення.
23. Оперативне керівництво виконанням рішення.
24. Визначення етапів, термінів і виконавців реалізації прийнятого рішення (планування).

Завдання 2. Вітчизняні державні службовці повинні володіти знаннями, уміннями та навичками, що відповідають найдієвішим моделям сучасного лідерства-керівництва. Охарактеризуйте сутність таких моделей лідерства: принцип-центричне лідерство, емоційне лідерство, відповідальне лідерство.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Дайте визначення поняттю "орган державної влади".
2. У чому полягає відмінність між управлінням на виробничому підприємстві та в органах державної влади?
3. Що є предметом праці в органах державної влади?
4. Охарактеризуйте структуру державних органів влади.
5. Які ознаки органів державної влади ви знаєте? Надайте їм характеристики.
6. Чи мають органи державної влади статус юридичної особи?
7. Перелічіть види державних органів за способом утворення та наведіть приклади.
8. Перелічіть види державних органів за обсягом компетенцій та наведіть приклади.
9. Охарактеризуйте основні принципи організації та діяльності державного апарату.
10. Розкрийте роль керівника в управлінні органами державної влади.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Організаційні структури публічного сектора, що надають управлінські та адміністративні послуги – це:
  - а) державні установи;
  - б) державні організації;
  - в) органи державної влади;
  - г) державні підприємства.
2. До факторів прямого впливу на державні органи не належать:
  - а) законодавчі та інші нормативні акти держави;
  - б) організації – споживачі послуг;
  - в) вищі органи;
  - г) стан економіки.
3. Не є перешкодою для обрання або призначення на посаду в державному органі та його апараті така характеристика особи:
  - а) членство в політичній партії;
  - б) наявність судимості, що є несумісною із зайняттям посади;
  - в) визнання в установленому порядку особи недієздатною;
  - г) вірогідність безпосереднього підпорядкування у разі прийняття на службу особам, які є близькими родичами чи свояками даної особи.

4. Мистецтво стратегічного управління полягає в максимальному врахуванні ландшафту – сукупності зовнішніх факторів, які впливають на діяльність органу державної влади. Хибною характеристикою ландшафту є:

- а) складність;
- б) багатогранність;
- в) рухомість;
- г) визначеність.

5. До найпоширеніших із зазначених перешкод в обміні інформацією у державній установі належить:

- а) індивідуальна інтерпретація інформації;
- б) недостатній відбір службовцем інформації;
- в) перевантаження інформаційної мережі;
- г) нераціональна структура установи.

Тема 11. Державна служба в Україні

Завдання для самоконтролю знань

Завдання 1. Здійсніть порівняльний аналіз бюрократичної та менеджеріальної моделей державного управління.

Результати аналізу оформіть у вигляді табл. 7.

Таблиця 7

Характеристики бюрократичної та менеджеріальної моделей державного управління

Порівняльні критерії	Модель управління	
	бюрократична	менеджеріальна
Фокусування уваги		
Тип внутрішньої структури та відносин		
Оцінка власної діяльності		
Гнучкість структури		
Зворотній зв'язок		
Структура розподілу праці		

Завдання 2. Удосконалення та впорядкування проходження державної служби потребує проведення оцінювання результативності професійної діяльності державних службовців, яке реалізується шляхом запровадження їх періодичної атестації. Атестація державних службовців є необхідним етапом роботи з кадрами. Вона передбачає визначення кваліфікації, рівня знань, умінь та навичок службовця, отримання відгуків про його здібності та інші якості.

Охарактеризуйте цілі, функції та принципи атестації державних службовців в Україні.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Дайте визначення поняттю "державна служба".
2. Які особливості характерні для мілітаризованої державної служби?
3. Перелічіть основні функції державної служби.
4. У чому полягають цілі державної служби?
5. Чи відрізняється державний службовець від звичайного громадянина?
6. Дайте визначення поняттю "посада".
7. Надайте характеристики типам посад у державній службі.
8. У чому полягає різниця між адміністративними та політичними посадами в державній службі?
9. Перелічіть основні обов'язки державного службовця.
10. Які обмеження існують для державних службовців?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Державна служба поділяється на два види:
  - а) строкова та безстрокова;
  - б) мирна і воєнна;
  - в) громадянська та мілітаризована;
  - г) латентна та публічна.

2. Особа, яка обіймає певну посаду в державних органах або їх апараті, що здійснює на професійній основі діяльність відносно практичного виконання завдань і функцій держави, – це:
  - а) державний діяч;
  - б) державний службовець;

- в) політик;
- г) адміністратор.

3. Вид адміністративних стягнень, що не застосовується до державних службовців:

- а) штраф;
- б) догана;
- в) попередження про неповну службову відповідність;
- г) звільнення.

4. Яка форма відповідальності державних службовців не передбачена в законодавстві України:

- а) кримінальна;
- б) дисциплінарна;
- в) адміністративна;
- г) службова;
- д) матеріальна.

5. Діяльність державних службовців відповідно до статті 120 Конституції України, є сумісною з такою діяльністю:

- а) входження до складу правління чи ради підприємства, яке має на меті одержання прибутку;
- б) зайняття підприємницькою діяльністю;
- в) викладацька, наукова, творча робота, медична практика, що здійснюються в позаробочий час;
- г) виконання роботи за сумісництвом.

Тема 12. Ефективність державного управління. Державний контроль у сфері виконавчої влади

Завдання для самоконтролю знань

Завдання 1. Сформулюйте перелік з 3 – 7 критеріїв (показників) ефективності роботи державного службовця та внесіть дані до табл. 8. Визначте пріоритетність розрахунку запропонованих критеріїв (показників) ефективності роботи державних службовців для підсумкового оцінювання та проставте для кожного критерію його ранг (значущість) від 1 (найменш значущого) до n (найбільш значущого).

Показники ефективності роботи державного службовця

№ п/п	Критерії (показники ефективності)	Спосіб розрахунку показника (формула чи описання)	Ранг (значущість) показника

Завдання 2. Громадський контроль є однією з базових складових демократичного державного управління. Здійсніть порівняльний аналіз таких технологій зворотного зв'язку громади зі владою як "громадський моніторинг", "громадська експертиза" та "громадський контроль". Результати аналізу оформіть у табл. 9.

Таблиця 9

Порівняння "громадського моніторингу", "громадської експертизи" та "громадського контролю"

Порівняльні критерії	Технологія зворотного зв'язку громади з владою		
	громадський моніторинг	громадська експертиза	громадський контроль
Визначення			
Дія			
Предмет уваги			
Періодичність			
Результат			

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Дайте визначення поняттю "ефективність управління".
2. Які критерії ефективності державного управління ви знаєте.
3. Перелічіть чинники, які впливають на ефективність державного управління.
4. Як можна оцінити ефективність діяльності управлінських органів і посадових осіб?

5. Які міжнародні показники ефективності державного управління вам відомі?

6. Яким чином здійснюється парламентський контроль щодо виконавчої влади в Україні?

7. Як обов'язки виконує омбудсман?

8. Охарактеризуйте сутність прокурорського нагляду.

9. Які види контролю за діяльністю органів виконавчої влади ви знаєте?

10. Яким чином здійснюється громадський контроль за діяльністю органів державного управління?

Тестові завдання для перевірки знань

1. До міжнародних індексів-індикаторів якості державного управління належить:

- а) індекс фондового ринку Dow Jones Indexes;
- б) GRICS (Governance Research Indicator Country Snapshot);
- в) індекс глобальної конкурентоспроможності;
- г) Російський індекс наукового цитування (РІНЦ).

2. До суспільних методів аналізу й оцінки державного управління належать:

- а) метод імітаційного моделювання;
- б) метод Монте-Карло;
- в) масові обговорення і голосування (референдуми);
- г) метод аналізу чутливості.

3. Парламентський контроль за дотриманням конституційних прав та свобод громадянина здійснює:

- а) уповноважений Верховної Ради з прав людини;
- б) голова Верховної Ради України;
- в) секретаріат Верховної Ради;
- г) перший заступник Голови Верховної Ради України.

4. До об'єктів прокурорського нагляду належать:

а) обсяг прав і обов'язків, які отримує прокурор для здійснення наглядових функцій;

б) підприємства, організації, установи й інші юридичні особи, у яких проводяться прокурорські перевірки додержання та застосування законів;

- в) учасники прокурорсько-наглядової діяльності – прокурори, які проводять перевірку додержання і виконання законів на об'єктах нагляду;
- г) немає правильної відповіді.

5. Основними групами об'єктів громадського контролю є:

- а) органи державної влади;
- б) представницькі та виконавчі органи місцевого самоврядування;
- в) державні та комунальні установи, підприємства, організації, що надають адміністративні та соціальні послуги;
- г) усі відповіді правильні.

Тема 13. Відносини органів публічної влади в системі управління

Завдання для самоконтролю знань

Завдання 1. Адміністративні послуги – це публічні (державні) послуги, що надаються органами виконавчої влади, виконавчими органами місцевого самоврядування та іншими уповноваженими суб'єктами, і надання яких пов'язане з реалізацією владних повноважень. Здійсніть типологію адміністративних послуг на надайте характеристику їх видам. Результати оформіть у табл. 10.

Таблиця 10

Типологія адміністративних послуг

Класифікаційні ознаки	Вид адміністративних послуг	Характеристика
1	2	3
Рівень повноважень щодо надання адміністративних послуг та вид правового регулювання процедури їх надання	1	
	2	
	3	
Платність	1	
	2	
Зміст публічно-службової діяльності щодо надання адміністративних послуг	1	
	2	
	3	
	4	

1	2	3
	5	
	6	
	7	
	8	
Предметом (характер) питань, щодо вирішення яких звертаються приватні особи	1	
	2	
	3	
	4	

Завдання 2. Звернення громадян є найпопулярнішим і найпростішим способом їх спілкування з представниками влади. Розкрийте сутність та види звернень громадян.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Яким чином в Україні відбувається взаємодія центральної та регіональної виконавчої влади?
2. Охарактеризуйте взаємовідносини органів державної влади й місцевого самоврядування із органами Служби безпеки України.
3. Які взаємовідносини існують між органами державної влади та органами внутрішніх справ?
4. Яким чином відбувається в Україні взаємодія органів державної влади та органами прокуратури?
5. Яким чином відбувається взаємодія органів державного управління та органів місцевого самоврядування із суб'єктами господарювання?
6. Наведіть приклади взаємодії органів державного управління та органів місцевого самоврядування з об'єднаннями громадян.
7. Які види запитів громадян до державних органів управління є найпоширенішими?
8. Яким чином в Україні організовано роботу державних органів із запитами громадян?
9. Як в Україні регулюється надання адміністративних послуг з боку органів виконавчої влади?
10. Які є способи залучення громадськості до участі в управлінні державними та суспільними справами?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування сприяють Службі безпеки України, її органам і підрозділам у вирішенні таких питань:

- а) житлові та інші соціально-побутові проблеми;
- б) забезпечення транспортом;
- в) забезпечення зв'язком;
- г) усі відповіді правильні.

2. Публічні послуги, які надаються органами виконавчої влади, виконавчими органами місцевого самоврядування та іншими уповноваженими суб'єктами, і надання яких пов'язане з реалізацією владних повноважень – це:

- а) муніципальні послуги;
- б) адміністративні послуги;
- в) державні закупівлі;
- г) виконавча діяльність.

3. Громадський контроль за використанням та охороною земель здійснюють:

- а) місцеві державні адміністрації;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) сільські, селищні, міські, районні та обласні ради;
- г) громадські інспектори, призначені відповідними органами місцевого самоврядування на основі положення, затвердженого центральним органом виконавчої влади із земельних ресурсів.

4. Найважливіший спосіб контактування членів і співпрацівників місцевого органу влади з громадськістю – це:

- а) особистий;
- б) листування;
- в) спілкування телефоном;
- г) дошки оголошень.

5. Звернення громадян як найпростіший і найпопулярніший спосіб спілкування громадян з представниками влади мають такі види:

- а) рекомендація, порада, характеристика;

- б) вимога, ухвала, прохання;
- в) пропозиція (зауваження), заява (клопотання), скарга;
- г) інструкція, лист, план.

Тема 14. Розвиток системи державного та регіонального управління

Завдання для самоконтролю знань

Завдання 1. На основі дослідження літературних джерел та використання мережі Internet визначте перелік ключових проблем (у кількості 3 – 5), що заважають належному функціонуванню інституту місцевого самоврядування в Україні та запропонуйте шляхи їх подолання.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Дайте визначення поняттю "розвиток".
2. Охарактеризуйте етапи розвитку системи державного та регіонального управління в Україні.
3. Наведіть приклади удосконалення механізмів правового захисту громадян у відносинах із органами державної влади.
4. У чому полягає сутність реформування системи центрального та регіонального державного управління?
5. Яким чином глобалізаційні процеси впливають на розвиток державного та регіонального управління в Україні?
6. У чому полягають завдання держави щодо формування ефективної системи управління на різних рівнях?
7. Які стандарти публічного адміністрування прийняті в Європейському Союзі та країнах розвиненої демократії?
8. Яким чином в Україні здійснюються протидія корупції в органах державної влади та органах місцевого самоврядування?
9. Що необхідно для створення сучасної системи підготовки та перепідготовки управлінських кадрів в Україні?
10. Які заходи, на вашу думку, є необхідними для оновлення інституту відповідальності у сфері державного та регіонального управління?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Ефективна виконавча влада в демократичному суспільстві має відповідати таким критеріям:

- а) професійність та публічність;
- б) динамічність та адаптивність;
- в) гнучкість та цілеспрямованість;
- г) неупередженість та оперативність.

2. Основною метою реформування місцевих органів виконавчої влади на сьогодні є:

- а) глобалізація;
- б) націоналізація;
- в) децентралізація;
- г) кооперація.

3. До механізмів подолання глобалізаційних викликів суспільного розвитку належить:

- а) механізм стратегічного партнерства (злагоджена система співробітництва між державами);
- б) створення новітніх державно-управлінських структур;
- в) механізми інтегрованої міграційної політики (захист державних кордонів від небажаних міграційних потоків);
- г) усі відповіді правильні.

4. Регіональна політика ринкової трансформації передбачає:

- а) сукупність інструментів силового характеру, спрямованих на досягнення провокаційних цілей у межах загальнопланетарного масштабу;
- б) сукупність заходів, спрямованих на здійснення ринкових реформ в регіонах з урахуванням відмінностей в їх економічній дієздатності;
- в) раціональне інституційне розмежування політичних і адміністративних функцій у системі виконавчої влади;
- г) спрямування діяльності органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування, в першу чергу, на надання адміністративних послуг.

5. Нова система державного управління в Україні має бути створена шляхом:

- а) військового перевороту;
- б) здійснення адміністративної реформи;
- в) революційних перетворень;
- г) немає вірної відповіді.

3. Перелік тем для написання есе за модулями

У межах самостійної роботи з дисципліни "Державне та регіональне управління" студенти повинні написати та захистити два есе – за кожним зі змістових модулів дисципліни. Кількість балів, які студент отримує за захист есе, відображається в технологічній карті дисципліни.

Есе – це прозаїчний твір невеликого обсягу (до 5 сторінок) і вільної композиції, який трактує конкретну тему. Есе являє собою спробу передати індивідуальні враження та міркування, так чи інакше пов'язані з обраною темою.

Мета написання есе полягає в розвитку таких навичок, як самостійне творче мислення та письмовий виклад власних думок.

Критеріями оцінювання есе є:

- здатність здійснювати критичне та незалежне оцінювання певних проблемних питань;
- вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на проблемне питання;
- застосування аналітичних підходів;
- якість і чіткість викладу власних міркувань;
- логіка, структуризація й обґрунтованість висновків за конкретною проблемою;
- самостійність виконання роботи;
- грамотність подання матеріалу;
- використання методів порівняння, узагальнення понять і явищ;
- оформлення роботи згідно вимог до письмових робіт.

Теми есе за змістовим модулем 1

1. Державне та регіональне управління: наука чи мистецтво?
2. Чи доцільно використовувати закордонний досвід державного управління у вітчизняній практиці?
3. Сутність соціальної природи державного управління.
4. Як пов'язані між собою державне управління та процес реалізації державної влади?
5. У чому полягають позитивні сторони моделі адміністративної ефективності В. Вільсона?
6. Які позитивні моменти запропонував М. Вебер у концепції раціональної бюрократії?

7. Внесок школи людських відносин у теорію державного управління.
8. Переваги та недоліки процесного підходу в державному управлінні.
9. Переваги та недоліки системного підходу в державному управлінні.
10. Переваги та недоліки ситуаційного підходу в державному управлінні.
11. Чи змінюються цілі державного управління з плином часу?
12. Переваги та недоліки адміністративних методів державного управління.
13. Переваги та недоліки економічних методів державного управління.
14. Необхідність і доцільність державного управління економікою.
15. Необхідність і доцільність державного управління соціальною сферою.
16. Роль і значення законодавчої влади в системі державного управління.
17. Роль і значення виконавчої влади в системі державного управління.
18. Роль і значення судової влади в системі державного управління.
19. Обґрунтуйте важливість ефективного регіонального управління для процвітання держави.
20. Обґрунтуйте необхідність узгодження економічної політики регіону та країни в цілому.

Теми есе за змістовим модулем 2

1. Роль і значення інституту Президента у вітчизняному державному управлінні.
2. Дайте оцінювання роботи Верховної Ради України.
3. Оцініть ефективність системи "стримувань та противаг", передбаченої в Конституції України.
4. Проаналізуйте роль центральних органів виконавчої влади в системі державного управління.
5. Переваги та недоліки централізації в структурній організації державного управління.
6. Переваги та недоліки децентралізації в структурній організації державного управління.
7. Чи доцільно в Україні створення територій зі спеціальним статусом?
8. Наскільки ефективна сучасна система місцевого самоврядування в Україні?

9. Оцініть роботу Харківської обласної державної адміністрації як органу державного управління.

10. Розкрийте сутність державної політики України у сфері місцевого самоврядування.

11. Наскільки ефективно в Україні взаємодіють центральні та місцеві органи виконавчої влади?

12. Особливості органу державної влади як об'єкта організації.

13. Основні подібності та відмінності методів прийняття рішень у державному управлінні та менеджменті підприємств.

14. Основні подібності та відмінності державної служби в Україні та європейській країні (будь-яка країна на вибір студента).

15. Які з видів громадського контролю за владою є найбільш ефективними в Україні?

16. Специфіка юридичної відповідальності в державному управлінні.

17. Наскільки бюрократизованим є державне управління в Україні?

18. У чому проявляється взаємодія державних органів та органів місцевого самоврядування в Україні?

19. Проаналізуйте критерії ефективності державного управління, що використовуються в Україні та світі.

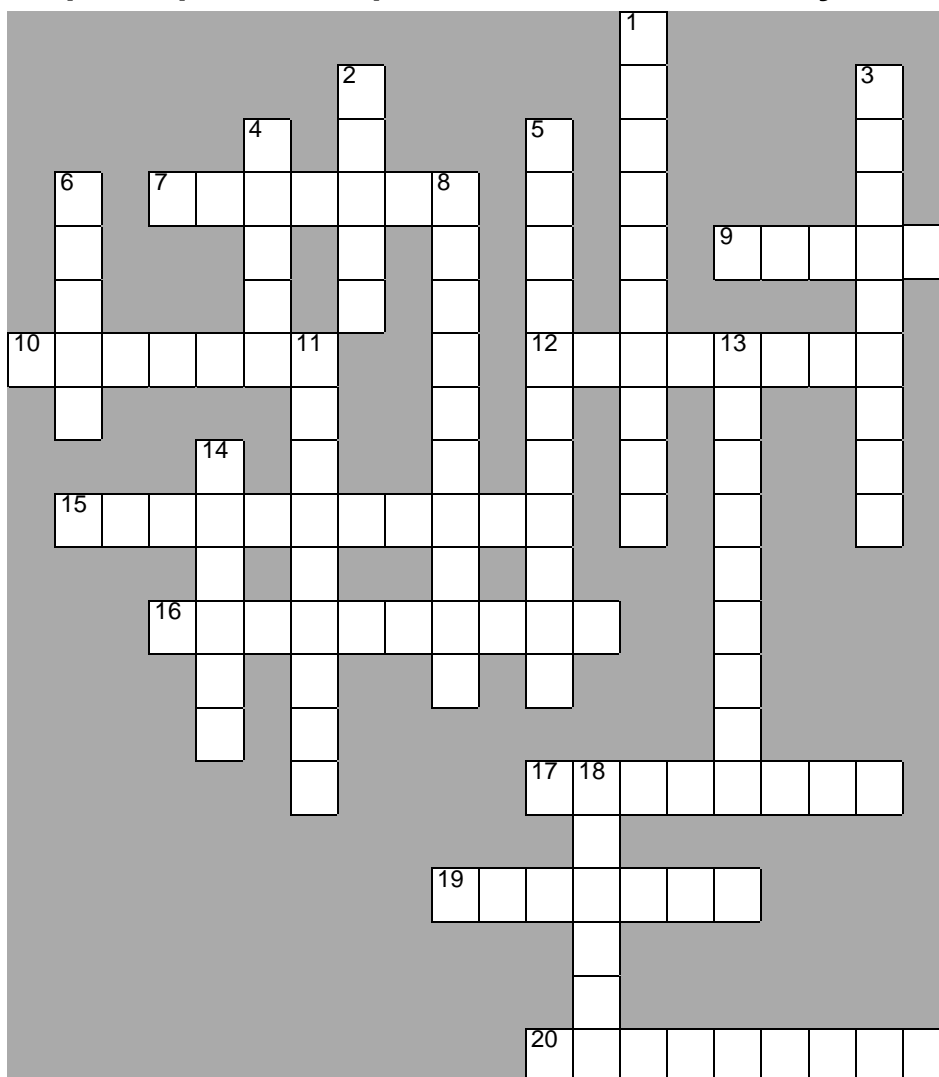
20. Які напрями адміністративної реформи в Україні повинні стати пріоритетними?

4. Кросворди

Застосування кросвордів у навчальному процесі є одним із засобів оцінювання студента, що застосовується для перевірки засвоєння ним навчального матеріалу. Кросворди дозволяють одночасно освіжити в пам'яті існуючі знання, а також здобути нові.

Розгадування кросвордів розширює кругозір студентів, а постійна напруга пам'яті тримає мозок у тонусі й навчає працювати з інформацією. Розв'язання кросвордів позбавлене інформаційної монотонності, що часто супроводжує інші логічні або інтелектуальні ігри, тому сам процес їх розробки або розгадування є досить цікавим. Студентам значно цікавіше вивчати новий матеріал і повторювати пройдений, відповідаючи на питання кросвордів. Крім того, розгадування кросвордів є засобом для систематизації знань. Далі подано два кросворди, побудовані за матеріалами першого та другого змістових модулів дисципліни. У додатку А наведені відповіді на тестові завдання.

Кросворд за матеріалами змістового модуля 1

Завдання до кросворду

По горизонталі:

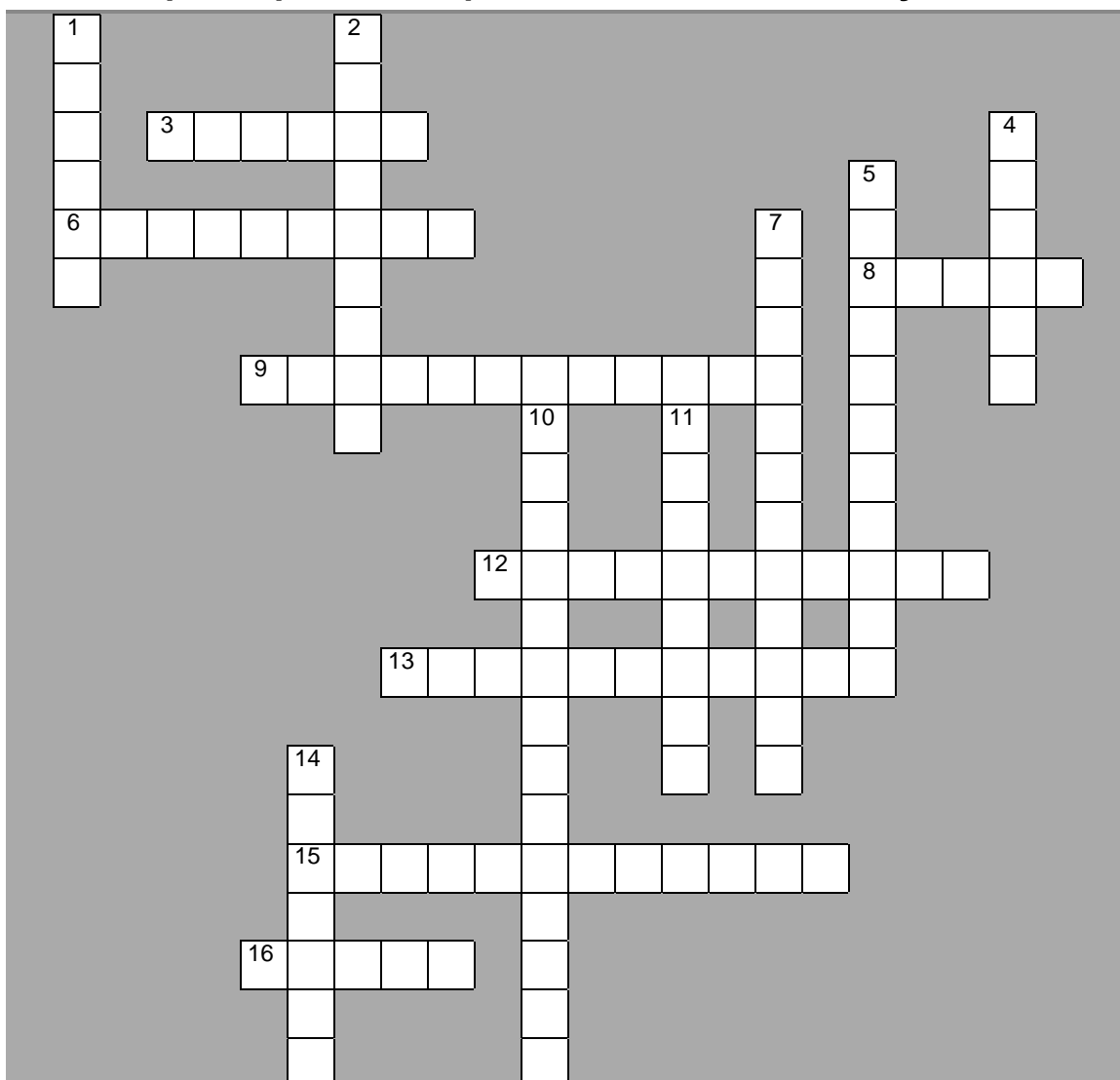
7. Система політичних та правових зв'язків і відносин між людьми, що регулюють загальнозначущі види їх поведінки та діяльності. **9.** Німецький соціолог, економіст і правознавець, який сформулював "концепцію ідеальної бюрократії". **10.** Президент США, який розробив модель "адміністративної ефективності" та запропонував використовувати в адміністративно-державному управлінні раціональні та дієві методи організації й управління зі сфери бізнесу. **12.** Практична реалізація загальнолюдських і духовних цінностей, історично певний рівень розвитку суспільства та людини, що відбивається в створюваних матеріальних благах і духовних цінностях. **15.** Здатність держави здійснювати незалежну зовнішню та внутрішню політику, забезпечувати верховенство державної влади на всій своїй території, а також незалежність держави на міжнародній арені.

16. Філософська, політична та економічна теорія, а також ідеологія, яка виходить з положення про те, що індивідуальні свободи людини є правовим базисом суспільства та економічного ладу. **17.** Основний, найефективніший спосіб оскарження рішень судів I інстанції, які не набрали законної сили з метою перевірки їх законності та обґрунтованості. **19.** Обов'язкові безоплатні платежі, що стягуються у заздалегідь встановлених розмірах й у визначені терміни, необхідні для утримання органів управління та підтримки життєдіяльності держави. **20.** Форма територіального устрою, яка передбачає, що держава, яка є її носієм, складається з адміністративних, в ряді випадків автономних утворень, або взагалі не ділиться на територіальні одиниці.

По вертикалі:

1. Державно-правова система, а також рух, спрямований на утворення союзних держав, які є формою інтеграції близьких географічно, споріднених історично та культурно і пов'язаних іншими інтересами територій в одне ціле при збереженні самоуправління й державного статусу складових частин. **2.** Здатність певного суб'єкта (індивіда, колективу, організації) підпорядковувати собі волю та поведінку іншого суб'єкта у своїх власних інтересах чи інтересах інших осіб. **3.** Форма державного устрою, за якої вищі територіальні одиниці держави мають певну юридично визначену політичну самостійність, чим відрізняються від адміністративно-територіальних одиниць унітарної держави. **4.** Система загальнообов'язкових, законодавчо закріплених правил поведінки. **5.** Характеристика політичного режиму, якому притаманні чесні, змагальні та регулярні вибори, на основі яких формується державне управління (влада більшості) при чому гарантується захист прав меншості. **6.** Збройні сили, які виконують функцію захисту держави від зовнішніх загроз. **8.** Давньогрецький вчений-енциклопедист, філософ і логік, в працях якого розглядаються питання про утворення держави, види і форми державного устрою, інституції та основний зміст їхньої діяльності. **11.** Сукупність людей, які постійно живуть у межах території держави. **13.** Обмежений простір, в межах якого розповсюджується суверенітет держави, і де органи державної влади здійснюють свої повноваження. **14.** Територіально спеціалізована й адміністративно визначена частина території країни, що характеризується цілісністю відтворювального процесу та єдиною системою управління. **18.** Афінівський філософ, який ще у IV столітті до н. е. розробив модель ідеальної держави.

Кросворд за матеріалами змістового модуля 2

Завдання до кросворду

По горизонталі:

3. Щорічний баланс надходжень та видатків, який розробляють державні органи для активного впливу на економічний процес та підвищення його ефективності. **6.** Загальна керівна вказівка, яка надається вищим органом підлеглому. **8.** Розпорядчий документ, який видається керівником установи (структурного підрозділу) на правах єдиноначальності та в межах своєї компетенції, обов'язковий для виконання підлеглими. **9.** Центральний орган виконавчої влади, що здійснює державне управління в певній галузі або сфері життя. **12.** Спеціальний метод адміністративного права, в основі якого лежить необхідність узгодження управлінських дій між кількома органами одного структурного рівня для досягнення загальної мети. **13.** Спеціальний метод адміністративного права, в основі якого

лежить право керованого об'єкта вимагати від керуючого суб'єкта створення необхідних умов для забезпечення своєї діяльності. **15.** Обмежене право використовувати ресурси організації та спрямовувати зусилля деяких її співробітників на виконання певних завдань. **16.** Один із видів адміністративних стягнень, який не застосовується до державних службовців.

По вертикалі:

1. Визначена структурою та штатним розкладом первинна структурна одиниця державного органу, на яку покладено визначене нормативними актами коло службових повноважень. **2.** Глава держави, гарант її державного суверенітету, територіальної цілісності, додержання Конституції, прав і свобод людини та громадянина. **4.** Правовий акт, що приймається місцевими радами, держадміністраціями, виконавчими комітетами. **5.** Основний Закон, що закріплює суспільний і державний устрій країни, функції органів державної влади, основні права та обов'язки громадян. **7.** Спеціальний метод адміністративного права, в основі якого лежить підпорядкованість об'єкта управління суб'єктові. **10.** Надане законом право місцевих органів самостійно розв'язувати коло питань, які входять до їхньої компетенції. **11.** Заздалегідь нормативно визначена серія робіт або частина роботи, що повинна бути виконана попередньо встановленим способом у попередньо обумовлений термін. **14.** Особа, обрана виборцями відповідного виборчого округу до представницького органу державної влади або до органу місцевого самоврядування на засадах загального рівного та прямого виборчого права при таємному голосуванні.

5. Рекомендована література

5.1. Основна

1. Державне управління: / за заг. ред. Д. І. Дзвінчука. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2012. – 616 с.

2. Державне управління: основи теорії, історія та практика : навчальний посібник / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній, М. М. Іжа та ін. ; за заг. ред. П. І. Надолішнього, В. Д. Бакуменка. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.

3. Дідківська Л. І. Державне регулювання економіки / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. – К. : Знання, 2007. – 214 с.

4. Лазор О. Д. Основи державного управління та місцевого самоврядування : навч.-метод. посіб. / О. Д. Лазор, О. Я. Лазор, І. Г. Юник. – 5-те видання, доп. і перероб. – Хмельницький : ТОВ "Поліграфіст-2", 2012. – 520 с.

5. Мельник А. Ф. Державне управління: підручник / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна ; за ред. А. Ф. Мельник. – К. : Знання, 2009. – 582 с.

6. Менеджмент у системі органів державної влади та місцевого самоврядування : регіональний і муніципальний менеджмент : навч. посіб. / К. Г. Наумік, Т. О. Коваль ; Харк. нац. екон. ун-т. – Х. : ХНЕУ, 2010. – 274 с.

7. Оболенський О. Ю. Державна служба : підручник / О. Ю. Оболенський. – К. : КНЕУ, 2006. – 472 с.

8. Органи державної влади в Україні: структура, функції та перспективи розвитку : навч. посіб. / кол. авт.: Н. Р. Нижник, С. Д. Дубенко, Н. Г. Плехотнюк та ін. ; за заг. ред. Н. Р. Нижник. – К. ; Івано-Франківськ : ЗАТ "Нічлава", 2003. – 288 с.

5.2. Додаткова

9. Гладкий О. В. Менеджмент регіонального розвитку : навч. посіб. / О. В. Гладкий. – К. : Академвидав, 2013. – 246 с.

10. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Факт, 2003. – 384 с.

11. Державне управління регіональним розвитком України : монографія / за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2010. – 288 с.

12. Круш П. В. Регіональне управління : навч. посіб. / П. В. Круш, О. О. Кожем'яченко. – К. : ЦУЛ, 2007. – 248 с.

13. Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посіб. / В. Я. Малиновський. – 2-ге вид., доп. та перероб. – К. : Атіка, 2003. – 576 с.

14. Ординський В. Л. Управління в органах виконавчої влади : навч. посіб. / В. Л. Ординський, З. Р. Кисіль, М. В. Ковалів. – К. : ЦУЛ, 2008. – 296 с.

15. Усаченко Л. М. Історія державного управління в Україні : навч. посіб. / Л. М. Усаченко, В. І. Тимцуник. – К. : ТОВ "НВП "Інтерсервіс", 2013. – 292 с.

16. Уткин Э. А. Государственное и региональное управление : учеб. пособ. / Э. А. Уткин, А. Ф. Денисов. – М. : "ИКФ "ЭКМОС", 2002. – 256 с.

17. Якубовський О. П. Державна влада і громадянське суспільство: система взаємодії : монографія / О. П. Якубовський, Т. А. Бутирська. – Одеса : ОРІД НАДУ, 2004. – 196 с.

18. Ярмиш О. Н. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні : підручник / О. Н. Ярмиш, В. О. Серьогін. – Х. : Вид-во "Національного університету внутрішніх справ", 2002. – 653 с.

5.3. Інформаційні ресурси

19. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. – Режим доступу : <https://www.uk.wikipedia.org>.

20. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.

21. Інформаційно-аналітичний портал Харківської обласної ради. – Режим доступу : <http://www.oblrada.kharkov.ua>.

22. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

23. Сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Додаток

Додаток А

Таблиця правильних варіантів відповідей на тестові завдання

Номери теми	Номери тестів				
	1	2	3	4	5
1	г	г	а	б	в
2	а	в	б	а	б
3	а	г	в	б	в
4	г	в	а	б	в
5	в	г	б	а	б
6	а	б	в	а	б
7	а	в	г	б	в
8	б	б	а	в	г
9	в	а	б	г	г
10	в	б	а	г	а
11	в	б	а	г	в
12	б	в	а	б	г
13	г	б	г	а	в
14	а	в	г	б	б

Зміст

Вступ.....	3
1. Перелік питань для самостійного опрацювання.....	5
2. Завдання для самоконтролю знань, контрольні запитання для самодіагностики і тестові завдання для перевірки знань за темами	7
3. Перелік тем для написання есе за модулями	39
4. Кросворди.....	41
5. Рекомендована література.....	45
5.1. Основна	45
5.2. Додаткова	46
5.3. Інформаційні ресурси.....	47
Додаток.....	48

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Завдання до самостійної роботи
з навчальної дисципліни
"ДЕРЖАВНЕ ТА РЕГІОНАЛЬНЕ
УПРАВЛІННЯ"**

**для студентів напряму підготовки
6.030601 "Менеджмент"
денної форми навчання**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Слюсарєва** Людмила Анатоліївна
Козлова Інна Миколаївна

Відповідальний за видання *В. О. Коюда*

Редактор *В. О. Бутенко*

Коректор *В. О. Бутенко*

План 2016 р. Поз. № 67 ЕВ. Обсяг 50 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*